## MUHAMMED BİN OSMAN BİN EBÎ ŞEYBE

Fıkıh ve hadîs âlimi. Künyesi, Ebû Ca'fer olup, adı Muhammed bin Osman bin Ebî Şeybe İbrâhîm bin Osman'dır. Aslen Kûfelidir. Hadîs ilminde hafız (yüzbin hadîs-i şerîfi râvileriyle beraber, ezbere bilen) idi. Muhammed bin Osman marifet ve dehâ sahibiydi. Târih ve diğer sahalarda kaleme aldığı değerli eserleri vardır. Kûfe'den Bağdâd'a gelmiş ve burada hadîs-i şerîfle meşgûl olmuştur. 297 (m. 910) yılında Bağdâd'da vefât etmiştir.

Muhammed bin Osman, bilhassa Bağdâd'da başta babası ve amcası Ebû Bekir Şeybe olmak üzere, el-Kâsım, Ahmed bin Yûnus, Müncâb bin el-Hâris, Sa'îd bin Amr el-Eş'âsî, Muhammed bin İmrân bin Ebî Leylâ, el-Alâî bin Amr el-Hanefî, Yahyâ el-Hâmânî, Yahyâ bin Maîn, Ali bin Medînî ve daha bunlar gibi birçok meşhûr âlimlerden hadîs-i şerîf öğrenmiş ve ilim tahsil etmiştir.

Muhammed bin Osman'dan, Muhammed bin Muhammed el-Bagandî, Yahyâ bin Muhammed bin Sa'îd, el-Kâdî, el-Muhâmilî, Muhammed bin Mahled, Ebû Amr bin Semmâk, Ebû Bekir en-Neccâd, Ahmed bin Kâmil, İsmail bin Ali el-Hatbî, Ca'fer el-Huldî, Ebû Bekir eş-Şâfiî ve birçok âlim hadîs-i şerîf dinlemiş ve ilim öğrenmiştir.

Derin ilim sahibi olan Muhammed bin Osman, âlimler tarafından takdîr edilmiştir. Sâlih Cezret, "O, sikadır", İbn-i Adiyy, "Ben, onun münker hadîsini görmedim. Rivâyet ettiği hadîs-i şerîfi zikrettim. Abdân'ın söylediğine göre, onda mahzur yoktur" ve el-Berkânî, "Ondan mahzurlu, bir hadîs işitmedim" demektedir. Hattâ yabancı kavimden ba'zı kişiler, Muhammed bin Osman'a "Ey Ebû Ca'fer, biz yabancı kavimdeniz. Bize ilim öğret" dediler. Bunun üzerine Muhammed bin Osman onlara "Sizin hakkınız var, komşularımın da hakkı vardır (Bağdâdlıların). Ben hasta olursam beni ziyârete geliniz. Ben ölürsem, cenâzemde bulununuz. Kabrimi ziyâret ederseniz, bana duâ ediniz" diye nasîhat ve istekte bulundu.

“İbn-i el-Münâdî, Muhammed bin Osman’ın, büyük bir âlim olduğunu şöyle ifâde etmektedir: “Hadîs âlimlerinin şöyle dediklerini işittik: Kûfelilerin hadîs âlimleri, Muhammed bin Osman, Mûsâ bin İshâk, Matîn ve Ubeyd bin Ganâm’ın ölümüyle son buldu.

Muhammed bin Osman’ın eserleri arasında Târih-i kebîr, es-Sünen fi’l-fıkh, el-Arş ve Saffe adlı eserleri zikredilebilir.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Târîh-i Bağdâd, cild-3, sh. 42, 47

2) Tezkiret-ül-huffâz, cild-2, sh 662

3) Şezerât-üz-zeheb, cild-2, sh. 226

4) Muntazam, cild-6, sh. 95, 96

5) Lisân-ül-mîzân, cild-5, sh. 280, 281

6) Mu’cem-ül-müellifîn, cild-10, sh. 285

7) Keşf-üz-zünûn, sh. 276, 1438